

Jan Cempírek: Moji brouci – průvodce mladého přírodovědce

Na entomologicky zaměřené tituly je náš knižní trh poněkud skoupý. Pokud se nějaký titul objeví, jde zpravidla o překlad zahraniční literatury, vesměs různé atlasy. I když tu a tam se objevují opravdu zajímavé a originální publikace, jako byla např. kniha *Kůrovci – příběh největšího vyvrhele v říši hmyzu* od Jiřího Hulcra (2024, viz recenze v *Živě* 2025, 1: VII–VIII). V loňském roce vyšla v nakladatelství Pikador Books také kniha *Moji brouci* – průvodce mladého přírodovědce od Jana Cempírka. Toto dílo není zdaleka prvním autorovým knižním počinem, už při letmém vyhledávání na internetu zjistíte, že napsal již 7 knih. Avšak v poslední zásadně změnil žánr, neboť předchozí knihy jsou sbírky povídek nebo romány na různá témata, z nichž asi nejvýznamnější je mystifikační román z prostředí vietnamské komunity Bílej kůň, žlutý drak (2009), vydaný pod pseudonymem Lan Pham Thi. Dokonce získal Literární cenu Knižního klubu.

Ale zpátky k Mým broukům. Z podtitulu *Průvodce mladého přírodovědce* je zřejmé, komu je kniha určena – především žákům a žákyním druhého stupně základní školy. Na své si ale určitě přijdou i všechny ostatní generace čtenářů. Kniha je rozdělena do 6 částí. V první se dozvídáme, co jsou brouci, jak vypadají nebo jaký mají životní cyklus. Nechybějí ani broučí rekordmani. Druhá část se jmenuje *O broucích a lidech* a věnuje se různým aspektům našeho soužití s brouky. Od predátorů a rozkladačů, kteří svou přítomností pomáhají udržovat biologickou rovnováhu, přes druhy, jež nám způsobují významné ekonomické škody, až po brouky, s nimiž sdílíme domácnost. Zmíněny jsou rovněž druhy jedovaté i brouci, kteří představují (nebo v minulosti představovali) součást lidské potravy. Třetí část je nejobsáhlejší a jde vlastně o takový hmyzí kalendář. Autor popisuje, kdy a kam se na brouky vypravit, co si

s sebou vzít a na co je potřeba se zaměřit. Existuje pouze málo knih, které bez obalu a napřímo odhalují (entomologické) know-how, informace obsažené v této části ale určitě pomohou mladým zájemcům najít své vytoužené druhy. Tato část knihy je tedy opravdu unikátní.

Čtvrtá část vysvětluje důležitost nálezových dat a nabádá mladého přírodovědce k tvorbě vlastního entomologického deníku, ale i ke sdílení dat s ostatními, včetně orgánů ochrany přírody. Dozvíte se i to, jak na entomologickou makrofotografii. Pátá část pak posunuje zájem od terénního pozorování k založení a udržování sbírky, přičemž se autor nevyhýbá ani otázce etiky při sběru hmyzu. Poslední kapitola je k naší osobní radosti věnována chovu brouků. Chovatelství totiž k entomologii přitahuje

jedince s odlišným přístupem k hmyzu, což je jen ku prospěchu věci.

Grafické provedení knížky je podle našeho názoru nadměrně povedené. Kniha je plná velmi kvalitních fotografií, skvělé jsou zejména kombinace snímků biotopů jednotlivých druhů i s jejich miniaturami vedle (některé by ale jistě zasloužily více prostoru). Text navíc doplňuje řada vložených oddílů se zajímavostmi o vybraných druzích, fenoménech a s návrhy na různé aktivity entomologa. Graficky, zacílením a vlastně i obsahově asi nejvíce připomíná legendární knížku od manželů Jany a Ludka J. Dobrorukových *Malá tajemství přírody* (1989), jež na biologickou dráhu obrátila snad celou jednu generaci přírodovědců.

Publikace poskytuje komplexní pohled na svět brouků, byť ve zjednodušené podobě. Na své si zde přijde ten, kdo chce brouky jen pozorovat a fotografovat, ale i začínající sběratel nebo přímo budoucí entomolog-profesionál. Je napsána velmi čtivě, a tak nějak laskavě. Jako malí kluci bychom z ní byli zcela unesení. Drobné nepřesnosti či chyby bychom našli, ale nepovažujeme je za podstatné, a nebudeme je tedy konkrétně zmiňovat. Část z nich jde na vrub zejména zjednodušení pro běžného a hlavně mladého čtenáře. Publikace *Moji brouci* by určitě neměla chybět v žádné knihovně začínajícího přírodovědce.

Pikador Books, České Budějovice 2024, 176 str. Cena u nakladatele 380 Kč

1 a 2 Ukázky obrazového doprovodu recenzované publikace. Lískové keře na kraji lesa jsou bohatým biotopem nosatce lískového (*Curculio nucum*, obr. 1). Larvy se kuklí v kypré zemi pod lískami. Brouk *Cretophengodes azari* (2) žil v dobách dinosaurů. Jeho několik dobře zachovalých samců bylo nalezeno v bezmála 100 milionů let starém jantaru na severu Myanmaru (na obr. umělecká rekonstrukce). Vědci předpokládají, že tito brouci byli předchůdci dnešních světlušek. Podoba larev a dospělých samic objeveného druhu ale stále zůstává záhadou. Foto R. Möller (Wikimedia Commons, obr. 1) a orig. z publikace Y.-D. Li a kol. (2021, 2)

